

Природни бедствия в България – кризисни събития за периода 2010 – 2018 г.

Ралица Берберова

*Нов български университет, Департамент „Природни науки“,
бул. „Монтевидео“ № 21, 1618 София, България
rberberova@nbu.bg*

Natural Disasters in Bulgaria – Crises Events for the Period 2010–2018

Ralitz Berberova

*New Bulgarian University, Department of Natural Sciences,
21 Montevideo St., 1618 Sofia, Bulgaria
rberberova@nbu.bg*

Резюме: Разработката представя обзорен преглед на настъпили кризисни събития от природни процеси и явления на територията на страната ни. Проучени са официални данни на Националния статистически институт, които обхващат периода от 2010 – 2018 г. Резултатите показват, че природните бедствия са сред водещите причини за появата на кризи. Над половината от отчетените кризи с природен характер са следствие на наводнения.

Ключови думи: кризисни събития, природни бедствия, България, статистически данни, 2010 – 2018 г.

Abstract: The paper presents an overview of the occurrence of crisis events from natural processes and phenomena in our country. Official data from the National Statistical Institute covering the period 2010–2018 were researched. The results show that natural disasters are among the most common causes of crises. Over half of the reported crises of a natural origin are the result of floods.

Keywords: crises, natural disasters, Bulgaria, statistical data, 2010–2018

Въведение

Природни процеси и явления предизвикват кризисни събития в страната ни всяка година [Берберова Р., 2012, 2014, 2018; Берберова Р., Б. Костова. 2019; Мардиросян; Мардиросян et al., 2011].

В България Националният статистически институт (НСИ) публикува годишни данни за възникнали кризисни събития. Те са обособени в Секция „Регионална статистика и показатели за мониторинг“, подсекция „Кризисни събития“ [НСИ, <http://www.nsi.bg/node/2891>]. Публикуваните от НСИ данни за периода 2010 – 2018 г. са резултат от годишни отчети на общински комисии за защита и подпомагане на населението при бедствия.

Целта на разработката е въз основа на данните от НСИ да се направи обзорен преглед на настъпили кризи от природни бедствия в България за периода 2010 – 2018 г.

1. Обект и методи

Обект на изследване са настъпили кризисни събития на територията на Р България за деветгодишен период – от 2010 до 2018 г.

За проучването са използвани официални данни на НСИ. За целите на настоящата разработка тези данни са обработени допълнително.

2. Резултати и дискусия

2.1. Кризисни събития в България по групи за периода 2010 – 2018 г.

По данни на НСИ за периода 2010 – 2018 г. са настъпили общо 41 348 кризисни събития, които са породени по различни причини – природни бедствия, пожари, аварии и др. (Табл. 1). Най-голям относителен дял заемат кризите, които са следствие на аварии и катастрофи (46,32%) и тези, причинени от пожари (38,64%) (Фиг. 1). 5 969 кризи (Табл. 1) или 14,44% от тези събития (Фиг. 1) са настъпили от появата на природно бедствие в страната.

Таблица 1. Кризисни събития в България по групи за периода 2010 – 2018 г. [НСИ]

Причина за кризисно събитие (по групи)	Брой кризи
Природни бедствия	5969
Пожари	15977
Аварии и катастрофи	19151
Замърсявания	132
Др. кризисни събития от природен и антропогенен характер	119
ОБЩО	41348

Фиг. 1. Относителен дял на кризите в България по групи за периода 2010 – 2018 г.

Трябва да се вземе предвид, че част от кризите следствие на пожар, може да са настъпили без човешка намеса, в горски или полски територии и по тази причина е редно да бъдат отразени в групата на природните бедствия, но от публикуваните в НСИ данни подобно разграничаване не е възможно.

В групата на други кризисни събития са отнесени и такива, които имат природен характер (например каламитет), поради което общият брой на кризисните събития, породени от природни явления и процеси, е дори по-висок от посочения в Табл. 1.

2.2. Кризисни събития в България по вид природно бедствие за периода 2010 – 2018 г.

В Табл. 2 са представени данни за настъпили кризи следствие на природно бедствие, докато техните процентни съотношения са онагледени на Фиг. 2.

Вижда се, че за периода 2010 – 2018 г. от станалите общо 5 969 броя кризисни събития следствие на природно бедствие (Табл. 2), 55,70% (3 325 бр.) се дължат на наводнения (Фиг. 2), което ги поставя на водеща позиция като причина за поява на кризи в тази група.

Най-малък относителен дял на причинени кризи от природен характер заемат земетресенията – 0,85% или 51 бр. (Табл. 2, Фиг. 2).

Останалите явления са както следва: вятърните бури са причина за появата на 13,17% (786 бр.) от станалите природни кризи, свлачищата – за 9,85% (588 бр.), снежните бури и снегонавявания – 9,69% (574 бр.), залежаванията и измръзванията – 7,40% (442 бр.), градушките – 1,88% (112 бр.) и засушаванията – 1,52% (91 бр.) (Табл. 2, Фиг. 2).

Таблица 2. Кризисни събития в България по вид природно бедствие по години, 2010 – 2018 г. [НСИ]

Природни бедствия	Година									Общо 2010-2018
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	
Свлачища	59	76	72	51	75	125	71	32	27	588
Земетресения	12	4	22	6	4	1	2	0	0	51
Наводнения	651	382	692	547	360	266	184	159	84	3325
Вятърни бури	47	48	528	89	14	12	29	6	13	786
Градушки	16	13	14	13	8	21	5	14	8	112
Снежни бури (снегонавявания)	103	94	93	50	26	56	87	52	13	574
Заледявания, измръзвания	18	134	186	20	3	7	2	52	20	442
Засушавания	6	30	23	3	1	0	0	28	0	91
ОБЩО										5969

Фиг. 2. Относителен дял на кризите по вид природно бедствие за периода 2010 – 2018 г.

2.3. Кризисни събития в България по класификационни групи природни опасности за периода 2010 – 2018 г.

Посочените тук природни явления могат да бъдат отнесени в три условни класификационни групи на природните опасности – геоложки, хидроложки и метеорологични [Илиев-Бручев, 1994, Мардиросян, 2009; Мардиросян et al., 2011]. Групираны са както следва:

- геоложки опасности – свлачища и земетресения;
- хидроложки опасности – наводнения;
- метеорологични опасности – вятърни бури, градушки, снежни бури и снегонавявания, залежавания и измръзвания, засушавания.

Резултатът е представен на Фиг. 3, от която се вижда, че кризите, причинени от геоложки опасности заемат 10,71%, хидроложките (представени само от наводнения) – 55,70% и метеорологичните – 33,59%.

Близко 90% от станалите кризи се дължат на метеорологичните и хидроложки процеси и явления. Известно е, че отделните природни процеси и явления си взаимодействат, като едно такова събитие може да провокира или да допринесе за появата на друго [Мардиросян, 2009; Берберова Р. et al., 2017]. Например появата на вятърна буря често е придружена и с интензивни и/или продължителни дъждове, което е предпоставка за поява на наводнения. Или рязко покачване на температурите при сериозна снежна покривка води до бързо снеготопене, което също е предпоставка за поява на наводнения. Появата на наводнения може да се окаже предпоставка за генериране на нови и/или активизиране на вече съществуващи ерозионни и свлачищни процеси. Това ни показва, че е необходимо прилагането на комплексен подход за изучаването на тези процеси и явления.

Фиг. 3. Относителен дял на кризите по класификационни групи опасности за периода 2010 – 2018 г.

Заклучение

Въз основа на направеното проучване на данните от НСИ за възникнали кризисни събития в страната ни за периода 2010 – 2018 г. може да се заключи, че сред основните причини за тяхната поява са природните бедствия.

Наводненията причиняват над 50% от кризите с природен характер, следвани от вятърните бури и свлачищните процеси.

Резултатите потвърждават: (1) известни зависимости между отделните природни явления и процеси; (2) необходимостта от тяхното комплексно изучаване с цел намаляване на тяхната поява и последиците, които нанасят.

Благодарности

Настоящата разработка е осъществена в Лаборатория по природни бедствия и рискове към Бакалавърски факултет на Нов български университет.

ЛИТЕРАТУРА

- Берберова Р. Природни бедствия в България – състояние и тенденции. НБУ. 2012, 147 с. ISBN 978-954-535-699-5
- Берберова Р. Анализ на статистически данни за наводнения в Р. България. Сборник с доклади от IX научна конференция с международно участие SES'2013, ИКИТ-БАН. 2014, 424-428. ISSN 2603-3321
- Берберова Р. Обзор на възникнали кризисни събития от природни бедствия в България за периода 2004 – 2016 г. Сборник с доклади от XIV Международна научна конференция SES'2018, ИКИТ-БАН. 2018, 375-378. ISSN 2603-3321
- Берберова Р., Б. Костова. Свлачищни кризисни събития на територията на Р. България за периода 2010 – 2017 г. Сборник с доклади от XV Международна научна конференция SES'2019. ИКИТ-БАН. 2019, 227-231. ISSN 2603-3321
- Берберова Р., Р. Гюров, Б. Костова. Интерпретация на статистически данни за наводнения и свлачища в България. Сборник с доклади от XII научна конференция с международно участие SES'2016. ИКИТ-БАН. 2017, 335-339. ISSN 2603-3321
- Илиев-Бручев И. (ред.). Геоложката опасност в България. Обяснителен текст към карта в М 1:500 000. БАН. 1994, 143 с. ISBN 954-430-250-6
- Мардиросян Г. Природните бедствия и екологични катастрофи – изучаване, превенция, защита. Второ допълнено и преработено издание. Проф. Марин Дринов – БАН. 2009, 376 с. ISBN 978-954-322-349-7
- Мардиросян Г., Б. Рангелов, А. Близнаков. Природни бедствия – възникване, последици, защита. Авит Консулт. 2011, 170 с. ISBN 978-954-92214-2-8
- Национален статистически институт, Кризисни събития, < <http://www.nsi.bg/node/2891>>, посетен на 13.01.2020 г.